

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Innovation och forskning som mervärde

eller... mervärden i lantbruket?

Fredrik Fernqvist, Agr. Dr.
Inst. för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi, SLU

"Värdefulla mervärden i svensk livsmedelsproduktion", KSLA 2018-11-29

Värde för konsumenten

Upplevd fördel – Uppoffring (kostnad) = **Värde**

Efterfrågan = Önskemål + Betalningsvilja

Definition av mervärde

- En förändring av de fysiska egenskaperna eller produktens utformning (vidareförädling, kvalitet, differentiering).
- En förändring i produktionen som på något sätt ökar värdet i primärproduktionsled (exempelvis naturbeteskött, ekologisk produktion, ändrad utfodring, traditionella hantverksmetoder).
- En förändring av primärproduktens (bulkvarans) eller produktens identitet som resulterar i ett ökat värde (exempelvis en identitet kopplat till lokal produktion, ett varumärke).

USDA (U.S. Department of Agriculture Rural Business-Cooperative Service). 2015. Value-Added Producer Grant Program, Final Rule, 7 CFR Part 4284, Federal Register, Vol. 80, No. 89.
Coltrane, et al. 2000. Value added: opportunities and strategies. Arthur Capper Cooperative Center, Dept of Agr Economics, Cooperative Extension Service, Kansas State University.
Ernst, M., and T. Woods. 2011. Adding Value to Plant Production-An Overview. Cooperative Extension Service, College of Agriculture, University of Kentucky.
Woods, T. et al. 2013. Local Food Systems Markets and Supply Chains. Choices 28(4).

Bild på vanlig "bulkpotatis"

Är du villig att betala mer?

Foto: Fredrik Fernqvist

**Bild på potatis i förpackning
anpassad för mikrovågsugn,
Frankrike**

**Förpackning
Tvättade**

**EKO (KRAV)
EMV
"Delikatess"
Vikt (900g)**

**→Egypten
Pris: 29.90
(33 kr/kg)**

Svenska mervärden...

"Äkta känsla"	Autenticitet
"Klimatsmart"	Resursanvändning, närhet
"Unika produkter"	Tradition och innovation
"Glada grisar"	Djurvälfärd
"Svenska landskapet"	Biologisk mångfald, kulturlandskap
"Energianvändning"	Resurssmart, mindre klimatpåverkan
"Tryggt och säkert"	Livsmedelssäkerhet

**Bild på broschyr från LRF "Från Sverige"
Punkterna ovan hämtade från broschyren**

Lönsamheten i svenskt lantbruk...

- Många röda siffror
- Vinstmarginaler och avkastning på kapital lägre än för övrig näringsverksamhet
- Lön?
- Pension?
- Investeringar?
- Hållbarhet?
- Man får inte betalt för sina mervärden...

Mervärden som konkurrensmedel

Fallstudier (2 gris, 2 mjölk, 2 nötkött)

**Vilka mervärden och strategier?
Vilka förutsättningar för ökad lönsamhet?
Vilken kompetens behövs?**

Fallföretag:

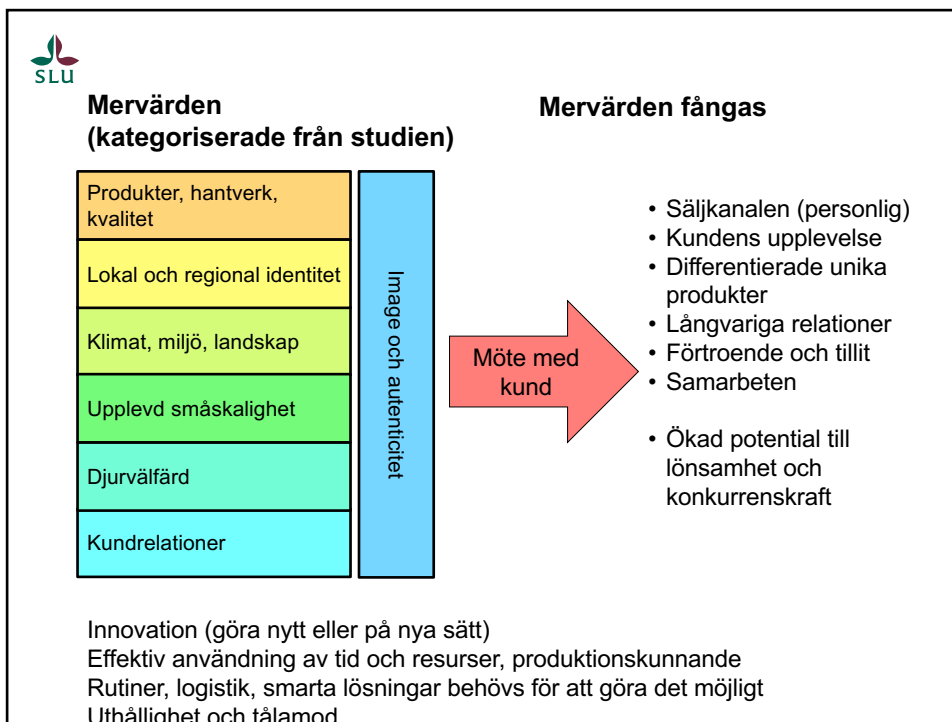
- Ejmunds gård (nötkött), Gotland
- Tranåslund (nötkött), Skåne
- Källsjö mejeri / Egnared gård (mjölk/mejeriprodukter), Halland
- Viskadalens gårdsglass, (mjölk, glasstillverkning) Halland
- Gården i Långsjön (gris, nöt, gårdsslakteri), Ångermanland
- Annelövsgrisen (smågris), Skåne

Mervärden som konkurrensmedel
- affärsmodeller och kompetenser för framgångsrika mervärdesstrategier

- Mervärden i jordbruket kan komma från produktens utformning, hur den produceras, genom identitet, men också att den har inslag av tjänster och upplevelser.
- En framgångsrik mervärdesstrategi kräver uthållighet, strategiskt fokus och starka och nära kundrelationer.
- Studien identifierar följande områden där kompetenser behöver stärkas: marknad och marknadsföring, ekonomistyrning, ledarskap och organisation, produktutveckling, strategisk utveckling men också produktionsens effektivitet och ekonomistyrning.

Rapport 2018:23

Fredrik Fernqvist, Vira Sadovska & Ove Karlsson, SLU

Förtroende och tillit

Relationer mellan producent och konsument
 Alternativa säljkanaler och närhet stärker dessa relationer
 Kommunikation och sociala medier viktigt

Certifieringar och märkningar?

- Rykte, image och autenticitet
- Efterhand kan företaget växa

Forskningens betydelse

Produktionen sedan länge varit i fokus...

Behov av kompetenser inom:

Strategi, marknadsföring, affärsmodeller, ledning,
 organisation, logistik och distribution, produktutveckling /
 innovationsprocesser, samverkan, nätverk, allianser...

- Lång tid för forskningen innan resultat*
- All kunskap når inte de tilltänkta mottagarna
- Linjär kunskapsöverföring "kaputt" (EU)
- Rådgivningen till stor del produktionsorienterad
- Bransch- och marknadsstrukturer kan verka
 hämmande (OECD)

*Renborg, U. (2010). Research on agricultural research.
 Rates of return to agricultural research in Sweden. Report, SLU

Forskningens nytta Parallellen till mervärden i lantbruket

Identifiera relevanta
problem

Mervärden fångas

- "Distributionskanalen" för kunskap
- Relevant kunskap som möter efterfrågan
- Långvariga relationer
- Förtroende och tillit
- Kundens / användarens upplevelser och nytta i centrum!
- Nya innovationer, innovationskultur
- Ökad potential till lönsamhet och konkurrenskraft

Ett mångfacetterat system...

Bulk *och* differentierade produkter
Storskaligt system *och* småskaligt
Mervärden i *båda* systemen

Producenterna får/fångar inte mervärdet idag

Nya former av samarbeten, distributionskanaler, strategiskt kunnande osv. kan leda till att producenterna kan fånga mer av värdet.

Fredrik Fernqvist

Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi,
SLU, Alnarp

Fredrik.Fernqvist@slu.se

Länk till SJV-rapport "Mervärden som konkurrensmedel":

https://www2.jordbruksverket.se/download/18.1f0e7ed2163b4252432dcb85/1528122354844/ra18_23.pdf